

Відгук

офіційного опонента доктора педагогічних наук, професора, члена-кореспондента НАПН України Кузьмінського Анатолія Івановича на дисертацію Вовчастої Наталії Ярославівни «Теоретичні і методичні засади професійної іншомовної підготовки майбутніх фахівців цивільного захисту», подану на здобуття наукового ступеня доктора педагогічних наук зі спеціальності 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти

У ході підготовки до опонування нами було опрацьовано дисертацію, автореферат, головні праці дисертантки. Виявлені результати викладені у наступних положеннях.

Актуальність теми дослідження та зв'язок із планами відповідних галузей науки. Сучасний складний світ характерний наростаючими проявами стихійних лих і техногенних катастроф. Ще однією особливістю нинішнього цивілізаційного етапу є стрімкі процеси глобалізації. У цій ситуації зростає роль швидкого реагування служб цивільного захисту щодо усунення наслідків дій вищезначених факторів. Все частіше у боротьбі з наслідками аварій, катастроф і природних катаклізмів у зарубіжних країнах беруть участь фахівці Державної служби України з надзвичайних ситуацій. Ефективність їхньої діяльності значною мірою залежить від рівня злагодженості дій у співпраці з фахівцями різних країн, а це вимагає знання іноземних мов професійного спрямування. Отже, іншомовна професійна підготовка працівників цивільних і пожежно-рятувальних служб нині є важливим чинником професійної успішності й мобільності фахівців вищезазначених служб. Це дає підстави для висновку, що дослідження вищезазначеної проблеми є важливим і актуальним. Важливість його підтверджується й тим, що воно виконане відповідно до тематичного плану наукових досліджень Львівського державного університету безпеки життєдіяльності з теми «Особистісно-професійний розвиток педагога в процесі підготовки до інноваційної діяльності» (державний реєстраційний номер 0111U001321).

Найбільш суттєві наукові результати, що містяться в дисертації. Дисертацію презентує належний рівень наукової новизни, яка полягає в тому, що вперше в педагогічній науці здійснено системний аналіз проблеми професійної іншомовної підготовки фахівців цивільного захисту, розроблено концепцію цієї підготовки, теоретично обґрунтовано й експериментально перевірено ефективність застосування моделі такої підготовки, схарактеризовано структурні компоненти іншомовної готовності, відповідні критерії та рівні їх прояву. Визначено педагогічні умови і створено цільову методику професійної іншомовної підготовки фахівців цивільного захисту. Розроблено й упроваджено в

навчальний процес комплекс навчально-методичного забезпечення із трьох навчальних посібників, двох словників, трьох розмовників, методичних рекомендацій, тестів, навчальних презентацій та ін.

Нові факти, одержані здобувачкою. У дослідженні визначено основні методологічні й дидактико-методичні орієнтири професійної іншомовної готовності фахівців служб цивільного захисту України, розкрито їхні загальнонаукові й соціокультурні чинники і принципи.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації. Належно обґрунтованими є вибір теми дослідження, визначення мети, завдань і методів досягнення мети. Об'єкт і предмет дослідження адекватні поставленій меті і завданням. Обґрунтованою і логічно вмотивованою є структура дисертації, презентована п'ятьма розділами, висновками до розділів, загальними висновками, списком використаних джерел (817 найменувань, з них 136 іноземними мовами), додатками, матеріал яких ілюструє, доповнює й підсилює положення, викладені в тексті дисертації. Зміст кожного розділу детермінований метою і завданнями дослідження. У висновках висвітлено наукові підсумки дослідження.

Обґрунтованість наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, логічно підтверджується результатами дослідження. Валідність і достовірність отриманих результатів і висновків зумовлені теоретико-методологічними позиціями дослідниці і застосуванням комплексу взаємодоповнювальних методів наукового пошуку.

Варто також відзначити вміння дослідниці систематизувати й узагальнювати дослідницький матеріал. Заслугує позитивної оцінки змістова насиченість дисертації, побудована на солідній джерельній базі.

Значення для науки і практики одержаних авторкою результатів. Значення отриманих дослідницею результатів полягає в тому, що основні положення, викладені в дисертації, можуть слугувати науковою основою для розроблення концептуальних і нормативних документів із проблем професійної іншомовної підготовки майбутніх фахівців у закладах вищої освіти України. Матеріали дослідження, монографія «Теоретичні і методичні основи професійної іншомовної підготовки майбутніх фахівців цивільного захисту» можуть збагатити зміст навчальних дисциплін з іншомовної професійної підготовки фахівців цивільного захисту, застосовуватися в розробці нових і осучасненні існуючих навчальних програм для студентів, магістрантів і аспірантів закладів вищої освіти, які готують кадри для Державної служби з надзвичайних ситуацій України.

Рекомендації щодо використання результатів і висновків дисертації.

Систематизовані й узагальнені положення, фактологічний матеріал, джерельна база є цінними для подальших наукових розвідок із проблем підготовки фахівців у закладах вищої освіти України. Теоретичні положення дослідження можуть бути використані при розробленні й реалізації освітніх програм підготовки бакалаврів і магістрів, лекційних і семінарських занять, у процесі педагогічної практики, при написанні монографій, підручників, посібників, наукових статей, а також при укладанні енциклопедичних і довідкових видань з проблем професійної підготовки фахівців.

Оцінка змісту дисертації та її завершеність. Дисертація й автореферат написані й оформлені згідно з вимогами «Порядку присудження наукових ступенів». Стиль викладу матеріалів дослідження, наукових положень, висновків і рекомендацій доступний для сприйняття.

Зміст автореферату ідентичний основним положенням дисертації. У авторефераті основні положення дисертації викладені повно й докладно. Наукові положення, висновки й рекомендації, наведені в авторефераті, належним чином розкриті й обґрунтовані в рукописі дисертації. Поняттєво-категоріальний апарат дисертації збалансований.

Зміст, обсяг і завершеність дисертації свідчать про належне дотримання здобувачкою вимог до наукової роботи та її професійну наукову зрілість.

Дискусійні положення та зауваження до змісту дисертації. Оцінюючи загалом позитивно дисертацію Вовчостої Наталії Ярославівни, вважаємо за необхідне висловити окремі зауваження і побажання.

1. У формулюванні мети дослідження теоретичні і методичні засади професійної іншомовної підготовки фахівців цивільного захисту варто було б спочатку з'ясувати, визначити, розробити, а потім уже обґрунтувати.

Перевіряти необхідно не ефективність самої моделі професійної іншомовної підготовки майбутніх фахівців цивільного захисту, а ефективність її застосування, використання.

2. У параграфі 1.3 розглянуто зарубіжний досвід професійної іншомовної підготовки фахівців цивільного захисту. Доцільно було б зробити зіставний, порівняльний аналіз вітчизняного й зарубіжного досвіду і з'ясувати, які ж продуктивні ідеї можна запозичити й упровадити в Україні.

3. У тексті дисертації мають місце окремі розлогі описи, які не диктуються логікою дослідження. Так, у параграфі 2.2 надто детально подано опис

культурологічного підходу до професійної іншомовної підготовки фахівців цивільного захисту.

У параграфі 3.3 подається детальний опис системи підготовки кадрів у сфері цивільного захисту України.

У параграфі 3.4 зайве широко подано загальні теоретичні міркування щодо моделювання.

У параграфі 4.3 детально описано структуру і зміст посібника «Англійська мова для рятувальників», наводяться навіть приклади завдань до вправ.

4. У дисертації має місце деякий дисбаланс у викладенні професійних, мовних і педагогічних аспектів проблеми на користь перших двох і шкоду останньому.
5. Матеріал щодо філософсько-методологічних основ іншомовної професійної підготовки фахівців цивільного захисту доцільніше було б подати на початку першого розділу, а не в другому розділі.
6. Щодо моделі іншомовної професійної підготовки фахівців цивільного захисту. Модель дещо зайве деталізована і окремі положення розміщені не на своєму місці. Так, у теоретично-методологічному блоці подано посилення євроінтеграційних процесів і активізація міжнародної діяльності відомчих закладів ДСНС та розвиток міжнародної співпраці. Ці явища не мають ніякого стосунку ні до теорії, ні до методології.
7. Викликають сумнів дані результативності співвідношення методів навчання іноземної мови, подані на рис. 5.7. З рисунка випливає, що активні методи навчання дають набагато гірші результати, ніж традиційні методи.
8. У тексті дисертації мають місце окремі огріхи редакційного характеру, стилістичні й граматичні неточності, описки. Не вважаємо за потрібне їх коментувати, оскільки завдання опонента полягає у ґрунтовному аналізі наукової суті проблеми дослідження.

Вищезначені зауваження не є принциповими, оскільки вони стосуються в основному оформлення роботи і не впливають на загальну позитивну оцінку результатів дослідження.

Повнота викладання результатів в опублікованих працях.

Наукові положення, висновки й рекомендації, подані в дисертації, достатньо повно висвітлені в опублікованих працях здобувачки. Аналіз публікацій, які розкривають науковий зміст дисертації, свідчить, що всі вони носять

конкретний і цілісний характер, містять чітку аргументацію і точне формулювання результатів дослідження.

Висновок. Дисертаційна робота Вовчатої Наталії Ярославівни «Теоретичні і методичні засади професійної іншомовної підготовки майбутніх фахівців цивільного захисту» є самостійним, завершеним, актуальним і достовірним дослідженням, в якому на належному науково-теоретичному рівні розв'язано проблему щодо з'ясування теоретичних і методичних основ професійної іншомовної підготовки фахівців цивільного захисту. У роботі отримано нові науково обгрутовані результати, які в сукупності розв'язують важливе наукове завдання, яке полягає у розробці і експериментальній перевірці ефективності застосування авторської моделі професійної іншомовної підготовки фахівців служб цивільного захисту.

За актуальністю, науковою новизною, практичним значенням, вірогідністю основних результатів, змістом і оформленням робота повністю відповідає вимогам «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України №567 від 24.07.2013р. (зі змінами, внесеними постановами Кабінету Міністрів України №656 від 19.08.2015р., №1159 від 30.12.2015р.), що дає підстави для присудження Вовчатої Наталії Ярославівни наукового ступеня доктора педагогічних наук за спеціальністю 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти.

Офіційний опонент:

доктор педагогічних наук, професор,
член-кореспондент НАН України, професор кафедри
педагогіки та менеджменту освіти Глухівського національного
педагогічного університету імені Олександра Довженка

А. І. Кузьмінський

